

ЕЛИН ПЕЛИН
КРАЙ ВОДЕНИЦАТА

chitanka.info

Старият воденичар дядо Угрин прегледа още веднъж с голямо внимание гнилия и жабунясал улей на воденицата, разсипания градеж под него и едвам доуца с патерицата си до вратата, дето, отмалял, поседна на почивка. Силни болки защракаха счупената кост на крака му, раздвижен от тая малка разходка. Старецът простена глухо, сне шапката си и се възлегна на стената.

— Ох, ще осакатея, брее... на стари години!

Слънцето бе заседнало зад сините далечни планини на запад. Там се губеше вече последният кървав багрец и полека-лека се открояваше във вечерната дрезгавина, дълбок, лазурен и безкраен. Угасна жежък леген ден и лека вечерна хладина повея над земята. В полето нейде, отдалечено и тъжно, се вдигна до възбог последният ек на жална жетварска песен и замря. Вечерният здрач бавно и неусетно потъмня. В небесата една след друга затрепкаха светли звездици. В близкия вир закряха жаби и в чудната вечерна тишина някак успокоително и мечтателно трепна челиченият ек на дружната им песен. По пътя над воденицата за към село заглъхна шумен смях и говор на жътвари. По кривата пътечка въз реката мерно задрънка клопатарче.

Шумът на воденицата като че ли се засили. Дядо Угрин цвъкна няколко пъти с огнилото, запали лулата и направи усилие да стане, ала болният крак нему позволи.

— Милено... Милено... къде се дяна? — завика малко обезпокоен той и внимателно впи очи в мрачината.

— Тук съм де — обади се ясен женски глас от малката градинка зад воденицата, — Тук съм, тук.

— Хайде, прибери се, стана късно! — викна малко наставно старецът.

— Е, нека поля, жегата е прегорила всичко! — обади се Милена.

Гласът на клопатарчето мерно и бавно приближи и спря на пътя до само градината. В тъмнината светна цигара. Милена се изправи и плахо погледна нататък.

До плета, в тъмните сенки на храсталака, стоеше човек, а до него спокойно чопкаше по тръните натоварено магаре.

— Добра вечер, Милено! — обади се тихо и някак неуверено млад мъжки глас из тъмнината.

Немощни тръпки полазиха снагата на Милена. Боса, по ръкави, с малка бяла пребрадка, която прибираше буйните и руси коси, тя стоеше като самодива всред градината.

— Дал бог добро, Свилене! — отвърна тя смутено и рече да избяга.

— Много късно поливаш — обади се пак Свилен.

Милена се спря.

„Божичко, божичко!“ — помисли си тя и не отговори.

— Къде ходиш, какво правиш? Не сме се скоро виждали — заговори смело Свилен.

— Е, сега нали знаеш — работно време — отговори Милена срамежливо.

— Откак се ожени не излизаш често по свят?

— Че защо да излизам?

— Е, защо... Кой знае? Види се, у дома ти е по-добре... при Стоян! — подигравателно рече Свилен.

Милена откъсна клонче от близката върба и без да отговори, закъса с наведена глава листата му.

— Човек привикнува!... Човешкото сърце семенява! — заговори Свилен.

Той се бе подпрял на плета и пушеше. До него смирено и кротко стоеше магарето му.

Милена все тъй нервно късаше листата на клончето и не можеше да отговори. Тя сецаше колко много я обиждат думите на Свилен и и се искаше да му каже, че той не мисли право. Сърцето и силно биеше и нещо страшно вълнуваше гърдите и, задавяше думите и, очите и се наливаха със сълзи, готови да се сипнат като градушка.

— Няма що — такъв е светът! Такъв е светът — без сърце... Може тъй да е по-хубаво — продължи бавно Свилен — Люби тогава, вземи оногова, па си живеј... Продай се, па си живеј... Стига да ти е добре.

— Свилене, не думай така, като знаеш кой... — проговори глухо Милена.

— Не чувам.

— Като знаеш кой бе причината, та... така да стане, не кори мен — повтори пак глухо тя.

— Не чувам! Ела по-близо де, гледай каква си плашлива!

— Трябва да се прибера, че тато е болен... Днес оставих свекървата сама и дойдох тук при него — рече Милена и страхливо приближи.

— Е, няма ли да те мъмрят?

— Се ми е едно... зарад тях няма да оставя баща си така...

Свилен замълча.

— А ти, Свилене, как си, как живееш? — попита Милена.

— Аз ли? Аз съм добре, Живея, работя и пия... Веселят, лудият Свилен, дете го познаваш ти — умря. Тоя Свилен, дете сега го гледаш, е друг — намръщен, лош и пиян! — отговори Свилен и потегли от цигарата.

Слабата светлина озари кръглото му русо лице, сините му очи и Милена го видя пак хубав, какъвто бе преди години, когато тъй лудо се обичаха. И неговите думи ѝ се сториха лъжливи.

— Какъв си ти, какъв! — укори го с пръст тя. — Май не си се променил... Чувам, с Кунка Попова...

— Че аз още тебе не съм прежалил! — настави след малко мълчание той, — И ми се струва, че няма лесно да те забравя, както ти мене... Жени сте вие и нямате за пет пари постоянство. Гласът му затрепера.

— Свилене, не говори така... ти знаеш ли колко аз те... мисля... и колко още те обичам...

Глух плач задави думите ѝ. Тя покри лицето си с ръце.

Свилен пресегна през плета и отне едната ръка от лицето ѝ.

— Пшът! Сълзи не искам! — рече нежно той, — Сълзи не искам! Обичала си ме още, викаш. Само мъки... Такава глупава любов, скрита, потайна Ех!... Вятър!... Де не плачи, де! Срещнали сме се в толкова време веднъж и ти да плачеш!

— Свилене, Свилене!... Знаеш ли как ми е мъчно?... Ти не знаеш — разхлипа се Милена, — ти нищо, нищо не знаеш!

— Е, млъкни, млъкни!

Свилен опна по-близо Милена и сви крепко мъжка ръка през кръшната ѝ снага. Тя се предаде на гърдите му и като в прежни минали дни устата им се сляха в целувка, сега вече греховна целувка.

Върбите тихо и спокойно си шушнеха нещо. Воденицата глухо гърмеше. А в синьото небе звезди една до друга трептяха, непрестанно трептяха.

От воденицата се чу немощният глас на стареца:

— Милено... Милено! Къде се дяна бре, дете?

Милена трепна.

— Ида, ида! — обади е тя високо. — Их, Свилене, колко съм мислила — божичко, защо го не срещна някъде, само да си поприказваме!

— Нима само да си поприказваме?

— Ами?...

— Е, приказвай де... да слушам...

— Ех, Свилене, какъв си! Защо се не ожениш? Чини ми се, че тогава няма толкова да ми е мъчно, няма да те мисля... Щях да привикна и с ония хора... Как ги мразя сега! Така е, човек кога излъже сърцето си! говореше Милена и гладеше с ръка челото на кроткото магаре, което спокойно и мило я гледаше.

— Марко, Марко! — заговори му тя. — Хубаво сивичко магаренце, ти никому не казвай... ти, простичко животно; колко пъти си ни бил свидетел!... Мълчи си, мълчи си, сивичък Марко!

Свилен се засмя.

Милена се беше забравила.

Немощният глас на стареца пак завика:

— Милено!... Чедо!

— Е, ида де! — обади се високо Милена и настави: — Защо ме вика сега? Нека почака... Ех, Свилене!... Не знам дали ти още ме обичаш, но аз... Стоян е добър, добър като муха... Вярвай, да го бия, ще плаче като дете и нищо, нищо няма да ми каже... ама пак го мразя... може и затова да го мразя... Ти какъв си луд, лош, ама...

— Нямахме щастие да живеем заедно и това си е! — въздъхна Свилен.

— Ти си крив за това, ти, Свилене!

— Сиромашията е крива! Нали ги говорих... В чужда къща живея... Все ратай, все ратай, заробил съм се у хората. И ти щеше край мен да страдаш повече от мен... Защо да ти почерня младините и да отровя живота ти... Мислих, мислих... много мислих и не се реших.

— Ако ме обичаше повече, щеше да се решиш.

— Ти пак тая си знаеш!... И по-напред така ме кореше.

Старецът пак завика:

— Милено!

И забуха суха кашлица зад върбите.

— Ида, ида!

— Постой — рече Свилен.

— Свилене, пусни ме, моля ти се, късно е...

— Не, постой!

И Свилен прескочи плета.

На небето спокойно си трептяха звезда до звезда. Мрачните високи сенки на върбите тихо си шушнеха нещо, воденицата непрестанно и глухо шумеше.

— Милено — извика пак старецът. — Милено, къде се дяна? — зачести ядосано той, но дълго никой не му се обади.

Пак по някое време медното клопатарче пак мерно задрънка из пътя към село. В тишината внезапно екна тиха мъжка песен и някак странно проехтя в нощта.

*Де гиди млади години,
колко се лесно минахте!*

Публикуван първоначално в Летописи, IV, кн. 7, май 1903, с. 145–147, под заглавие „Идилия под звездите. Разказ“ и подпис Елин Пелин. С новото заглавие и доста езикови и смислови поправки включен в Разкази, т. I, 1904, с 117–123, и почти без изменения в следващите издания на VI. Наново преработен за СИ^[1], с. 71–77.

Някои промени при включване в СИ: „Слънцето бе заседнало зад сините далечни планини на запад и хоризонта губеше вече...“ става „...планини на запад. Там се губеше...“; „Воденичния шум стана самотен и някак си потаен“ — „Шумът на воденицата като че ли се засили“; „иззад оградата на малката воденична градинка“ — „от малката градинка зад воденицата“.

Елин Пелин. Съчинения, том 1 — Разкази 1901–1906, „Български писател“, 1972 г.

---

[1] Съчинения на Елин Пелин. Под редакцията на Т. Боров, С., к-во „Хемус“, т. I и II, 1-о изд. 1938 ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.